

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده هنر و معماری، گروه مرمت بنا

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: مرمت و احیاء بناها و بافت های تاریخی

عنوان:

طرح مرمت و احیای حمام قاجاری باغ

گندم

استاد راهنما:

دکتر اسکندر مختاری طالقانی

استاد مشاور:

مهندس محمد حسن محبعلی

پژوهشگر:

فاطمه قهاری

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به :

مادر دلسوز و مهربانم که همیشه دعای خیرش بدرقه راهم است

پدر بزرگواری که از او بسیار آموختم و

معنای زندگی همسر عزیزم

تشکر و قدر دانی :

هر کس کلمه ایی به من آموخت مرا بنده خود کرد . (حضرت علی (ع))
بر خود واجب می دانم از از محبت‌های بی دریغی که اساتید ارجمند ، جناب آقای دکتر
مختاری ، جناب آقای مهندس مجبعلی بر من روا داشته اند و با صبوری بی پایان
سخاوتمندانه یاری ام رسانده اند ، سپاسی به وسعت آسمان داشته باشم.

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب فاطمه قهاری دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مرمت و احیاء بناها و بافت های تاریخی با شماره دانشجویی ۸۷۸۲۰۳۰۰۰۰۳ اعلام می نمایم که کلیه مطالب مندرج در این پایان نامه با عنوان: طرح مرمت و باززنده سازی حمام باغ گندم اصل کار پژوهشی خود بوده و چنانچه دستاوردهای پژوهشی دیگران را مورد استفاده قرار داده باشم، طبق ضوابط و رویه های جاری، آنرا ارجاع داده و در فهرست منابع و مآخذ ذکر نموده ام. علاوه بر آن تاکید می نمایم که این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح، پایین تر و یا بالاتر ارائه نشده و چنانچه در هر زمان خلاف آن ثابت شود، بدینوسیله متعهد می شوم، در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام توسط دانشگاه، بدون کوچکترین اعتراضی آنرا بپذیرم.

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ:

دانشجوی کارشناسی ارشد، فاطمه قهاری از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

_____ بحروف _____ و _____ با _____ درجه

_____ مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

چکیده :

۱- هدف پژوهش : انگیزه اصلی تدوین این مجموعه ، باقی ماندن تنها تعداد محدودی از حمامهای تاریخی ، شهر یزد است . این آثار که حاوی اطلاعات ذیقیمتی از تاریخ و فرهنگ مرز و بوم بوده ، متأسفانه یکی پس از دیگری در اثر عدم توجه تخریب شده اند . حال با توجه به این مسئله این و نیاز حمام یعقوبی به مرمت و باززنده سازی و تبدیل آن به یک محیط مناسب ، به صورت مورد مطالعه قرار گرفته تا طرحی برای باززنده سازی آن تهیه و تدوین گردد .

۲- روش پژوهش : با در نظر گرفتن موضوع شناخت بنا و بافت اطراف آن و مبانی نظری حاکم بر طراحی و باززنده سازی و انتخاب مفاهیم نظری - ذهنی در حفاظت از فرم و کالبد و یا باززنده سازی و ایجاد عملکرد مناسب در مجموعه، با اشاره به تجارب مرمت‌های هم‌نوع در جهان و بازنویسی عقاید نظریه پردازان و تحقق اهداف قطعنامه های جهانی نتیجه گیری مستقیم در مرمت و تعیین کاربری مجموعه بررسی شده و در نهایت به معرفی زمینه فکری - تحلیلی می پردازد

۳- طرح پژوهش : پایه طرح با توجه به قوانین مصوب بین المللی و ضوابط حاکم بر بنا و حمام های تاریخی برنامه ریزی شده است ، در این پژوهش طرح کامل مرمت و باززنده سازی حمام باغ گندم با ارائه کلیه جزییات از قبیل پلان ، نما ، مقاطع ، طرح احیاء و طراحی ها است .

نتیجه گیری : و احیای حمام به مجتمع تفریحی و آب درمانی و طراحی دو بلوک مسکونی مجاور جهت تکمیل فضاهای آب درمانی و بعضی تغییرات در فضای داخلی حمام جهت احیای حمام مثل : تعویض کاشی دیوارها، کف سازی و برداشتن الحاقات اضافی برای باز گرداندن بنا به شکل اولیه می باشد. و احیای بام حمام به رستوران و کافی شاپ .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات
	۱-۱ بخش اول: جغرافیای طبیعی
۱	۱-۱-۱ جغرافیای طبیعی استان یزد
۳	۱-۱-۲ تعدادبخش-تعدادآبادی
	۲-۱ بخش دوم: بررسی عوامل طبیعی موثر بر محدوده شهر و بافت مورد مطالعه
۶	۱-۲-۱ دما و درجه حرارت
۶	۲-۲-۱ باد.....
۸	۳-۲-۱ وبارندگی.....
۹	۴-۲-۱ تامین آب بررسی منابع.....
۱۰	۵-۲-۱ زمین شناسی منطقه مورد مطالعه.....
	۳-۱ بخش سوم: معرفی جغرافیای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی
۱۱	۱-۳-۱ جغرافیای اجتماعی.....
۱۲	۲-۳-۱ بررسی وضعیت معیشتی
۱۳	۳-۳-۱ بررسی وضعیت مذهبی
۱۵	۴-۳-۱ جغرافیای اقتصادی
۱۹	۴- بخش چهارم: پهنه بندی تاریخی
	۱-۵ بخش پنجم: معرفی تحولات کالبدی شهر در دوره های مختلف
۲۰	۱-۵-۱ پیدایش هسته اولیه شهر.....
۲۲	۲-۵-۱ یزد در دوره آل کاکویه.....
۲۶	۳-۵-۱ یزد در دوره اتابکان.....
۳۰	۴-۵-۱ یزد در دوره آل مظفر (ایلخانی).....

- ۳۳ ۵-۵-۱ یزد در دوره تیموریان.....
- ۳۶ ۶-۵-۱ یزد در دوره صفویه.....
- ۳۸ ۷-۵-۱ یزد در دوران افشاریه، زندیه، قاجاریه.....

فصل دوم: شناخت بافت

۱-۲ بخش اول: شناخت مرکز تاریخی شهر یزد

- ۴۳ ۱-۱-۲ مرکز تاریخی شهر یزد.....

۲-۲ بخش دوم: حوزه بندی

- ۴۴ ۱-۲-۲ حوزه ممتاز.....
- ۴۵ ۲-۲-۲ حوزه ی ویژه.....
- ۴۶ ۳-۲-۲ حوزه استحقاطی.....

بخش سوم: شناخت محله باغ گندم

- ۴۹ ۱-۳-۲ معماری بافت.....
- ۴۹ ۲-۳-۲ عناصر زیبایی شناسی و تزینی بافت.....
- ۴۹ ۳-۳-۲ ساعات پرتراфик و کم ترافیک در بافت.....
- ۴۹ ۴-۳-۲ شیوه زندگی مردم.....
- ۵۴ ۵-۳-۲ دسترسی ها به بافت.....
- ۵۵ ۶-۳-۲ سیستم آب.....

بخش چهارم: بناهای شاخص بافت

- ۵۸ ۱-۴-۲ مسجد باغ گندم.....
- ۵۹ ۲-۴-۲ آب انبار باغ گندم.....
- ۶۰ ۳-۴-۲ حمام باغ گندم.....
- ۶۰ ۴-۴-۲ ساباط و بازارچه باغ گندم.....

فصل سوم: شناخت حمام باغ گندم

۱-۳ بخش اول: خصوصیات کلی حمامهای ایرانی

- ۶۶ ۱-۱-۳ تعاریف و انواع حمام ها.....

۲-۱-۳ معماری حمام ها..... ۶۸

۳-۱-۳ ساختار فضائی..... ۷۱

۴-۱-۳ انواع فضا در حمام ها..... ۷۲

۳-۲ بخش دوم: موقعیت قرارگیری اثر در شهر یزد

۱-۲-۳ راههای ارتباطی.....

۲-۲-۳ محدوده زمین.....

۳-۲-۳ جهات جغرافیایی..... ۸۰

۴-۲-۳ وضعیت تابش آفتاب در فصول مختلف ، میزان دما و تغییرات آن ۸۰

۳-۳ بخش سوم: ویژگیهای معماری

۱-۳-۳ توصیف پلان حمام..... ۸۱

۴-۳ بخش چهارم: معرفی فضاهاى حمام

۱-۴-۳ ورودی و درآیگاه..... ۸۷

۲-۴-۳ دهلیز..... ۸۹

۳-۴-۳ بینه یا رختکن بینه یا رختکن..... ۹۰

۴-۴-۳ میاندر..... ۹۱

۵-۴-۳ گرمخانه..... ۹۲

۶-۴-۳ خزینه..... ۹۴

۷-۴-۳ توالت..... ۹۴

۸-۴-۳ نظافتخانه..... ۹۴

۱۰-۴-۳ تون..... ۹۵

۱۱-۴-۳ سربینه یا رخت کن حمام کوچک..... ۹۷

۱۲-۴-۳ گرمخانه حمام کوچک..... ۹۸

۱۳-۴-۳ سیرکولاسیون داخلی حمام باغ گندم..... ۹۹

۱۴-۴-۳ بررسی اصل سلسله مراتب، تداوم (اصل رده بندی فضایی)..... ۱۰۲

- ۱۰۳.....(اصل فضای میاندر در حمام باغ گندم)(اصل فضای واسط).
- ۱۰۴.....بررسی هندسه در حمام باغ گندم.
- ۱۰۸.....بررسی جنس مصالح مورد استفاده شده.
- ۱۱۲.....نورگیری

۳-۵ بخش پنجم: ویژگیهای کالبدی حمام باغ گندم

- ۱۱۴.....پی (۱-۵-۳)
- ۱۱۵.....دیوارها (۲-۵-۳)
- ۱۲۲.....پوشش ها (۳-۵-۳)
- ۱۲۶.....نحوه انتقال بار در طاقها (۴-۵-۳)

۳-۶ بخش ششم: تکنیکهای تأسیساتی بنا

- ۱۲۷.....گربه رو (۱-۶-۳)
- ۱۲۷.....سیستم دفع فاضلاب (۲-۶-۳)
- ۱۲۸.....سیستم آب رسانی حمام (۳-۶-۳)

۳-۷ بخش هفتم: ارائه خلاصه ای از فعالیتهای مرمتی، فنی، باستان شناسی و ... اثر

۳-۸ بخش هشتم: مقایسه تطبیقی و تجزیه و تحلیل

- ۱۲۹.....مشخصات بنای حمام پشت باغ (۱-۸-۳)
- ۱۳۱.....مشخصات بنای حمام شیخداد (۲-۸-۳)
- ۱۳۳.....مشخصات بنایحمام یعقوبی (۳-۸-۳)
- ۱۳۵.....مشخصات بنای حمام گلشن (۴-۸-۳)
- ۱۳۷.....مقایسه تطبیقی حمام خان (یزد) با حمام باغ گندم (۵-۸-۳)
- ۱۳۹.....نتیجه گیری مقایسه تطبیقی حمام ها (۶-۸-۳)

فصل چهارم: آسیب شناسی حمام باغ گندم

- ۱۴۳.....بخش اول:چکیده (۱-۴)

۴-۲ بخش دوم:مبانی آسیب شناسی

۱۴۶..... اصول کلی (۳-۴).....

بخش سوم: عوامل مخل درونی (۴-۴)

۱۴۷..... عوامل ذاتی (طبیعی) (۱-۴-۴).....

۱۴۷..... ضعف مواد و مصالح (۲-۴-۴).....

۱۵۱..... ضعف اعناصر (۳-۴-۴).....

۱۵۱..... ضعف هندسه (۳-۳-۴).....

۱۵۴..... عوامل انسانی: (۴-۳-۴).....

بخش پنجم: عوامل مخل بیرونی (۴-۴)

۱۶۰..... عوامل طبیعی (۱-۵-۴).....

۱۶۰..... عوامل فیزیکی (۲-۵-۴).....

۱۶۰..... عوامل جوی (۳-۵-۴).....

بخش ششم: آسیبهای ناشی از رطوبت (۶-۴)

۱۶۳..... رطوبت صعودی (۱-۶-۴).....

۱۶۳..... رطوبت نزولی (۲-۶-۴).....

بخش هفتم: آسیب های مشاهده شده در بنا (۷-۴)

۱۸۱..... عوامل شیمیائی و الکتروشیمیائی (۱-۷-۴).....

۱۸۴..... عوامل بوتانیکی و گیاهی (۱-۷-۴).....

۱۸۴..... عوامل بیولوژیکی و میکروبیولوژیکی (۲-۷-۴).....

۱۸۵..... آسیب شناسی عمده بافت باغ گندم یزد (۱۱-۴).....

فصل پنجم: طرح حفاظت و مرمت بافت و حمام باغ گندم

۱۹۵..... مفاهیم پایه و مبانی نظری (۱-۵).....

۱۹۶..... چگونگی تصمیم گیری برای مرمت (۲-۵).....

۱۹۶..... اهمیت تاریخی و ایمنی (۱-۲-۵).....

۱۹۷..... احترام به اصالت و ارزشهای تاریخی (۲-۲-۵).....

۱۹۷.....تکنیک های سنتی.....(۳-۲-۵)

۳-۵) بخش سوم : مبانی نظری

۱-۳-۵) مرمت حمام باغ گندم با رویکردی به منشور بین المللی حفاظت و

مرمت یادمان ها و محوطه ها(منشور ونیز، ونیز، ۱۹۶۴).....۱۹۸.....

۲-۳-۵) مرمت حمام باغ گندم با رویکرد به منشور بورا.....۱۹۸.....

۴-۵) بخش پنجم : اهداف مرمت حمام باغ گندم

۱-۴-۵) اهداف ارزشی.....۱۹۸.....

۲-۴-۵) اهداف معماری.....۱۹۹.....

۳-۴-۵) اهداف شهرسازی.....۲۰۰.....

۴-۴-۵) اهداف اجتماعی.....۲۰۰.....

۵-۴-۵) اهداف اقتصادی.....۲۰۱.....

۶-۵) بخش ششم : اهداف مرمت بافت باغ گندم.....۲۰۱.....

فصل ششم: طرح احیاء حمام باغ گندم

۶-۱) بخش اول مفاهیم پایه و مبانی نظری

۱-۶-۱) احیاء (باززنده سازی).....۲۰۴.....

۲-۶) مبانی نظری طراحی و احیا در حمام باغ گندم.....۲۰۵.....

۳-۶) بررسی اهداف مرمت و احیاء حمام باغ گندم

۱-۳-۶) الگو سازی کالبدی.....۲۱۲.....

۲-۳-۶) تامین خدمات گردشگری.....۲۱۰.....

۳-۳-۶) ایجاد حیات اجتماعی.....۲۱۱.....

۴-۳-۶) روش های وارد کردن مبلمان داخلی به بناهای تاریخی.....۲۱۲.....

۴-۶) برنامه فیزیکی طرح

طرح های پیشنهادی مبلمان آلترناتیو ۱.....۲۱۵.....

طرح های پیشنهادی نمای شرقی آلترناتیو ۱.....۲۱۸.....

۲۱۹	طرح های پیشنهادی نمای شرقی آترناتیو ۲
۲۲۰	طرح های پیشنهادی نمای شمالی و غربی آترناتیو ۱
۲۲۱	طرح های پیشنهادی کف سازی ها آترناتیو ۱
۲۲۴	طرح های پیشنهادی مبلمان آترناتیو ۲
۲۲۵	طرح های پیشنهادی نمای شمالی و غربی آترناتیو ۲
۲۲۶	طرح های پیشنهادی کف سازی ها آترناتیو ۲
۲۲۸	نمایش جزئیات اجرایی
۲۳۴	فهرست منابع و مآخذ
۲۳۵	چکیده انگلیسی

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۴.....	۱-۱ تصویر.....
۵.....	۲-۱ تصویر.....
۵.....	۳-۱ تصویر.....
۱۲.....	۴-۱ تصویر.....
۱۶.....	۵-۱ تصویر.....
۱۶.....	۶-۱ تصویر.....
۱۷.....	۷-۱ تصویر.....
۲۵.....	۸-۱ تصویر.....
۳۰.....	۹-۱ تصویر.....
۳۳.....	۱۰-۱ تصویر.....
۳۵.....	۱۱-۱ تصویر.....
۳۷.....	۱۲-۱ تصویر.....
۳۹.....	۱۳-۱ تصویر.....
۴۲.....	۱۴-۱ تصویر.....
۵۸.....	۱-۲ تصویر.....
۵۹.....	۲-۲ تصویر.....
۶۱.....	۳-۲ تصویر.....
۷۳.....	۱-۳ تصویر.....

٧٣.....	٢-٣ تصویر.....
٧٦.....	٣-٣ تصویر.....
٨٨.....	٤-٣ تصویر.....
٨٩.....	٥-٣ تصویر.....
٩٠.....	٦-٣ تصویر.....
٩٣.....	٧-٣ تصویر.....
٩٤.....	٨-٣ تصویر.....
٩٦.....	٩-٣ تصویر.....
٩٧.....	١٠-٣ تصویر.....
٩٨.....	١١-٣ تصویر.....
١٨٣.....	١-٤ تصویر.....
١٨٤.....	٢-٤ تصویر.....
١٨٥.....	٣-٤ تصویر.....
١٨٥.....	١-٥ تصویر.....

فهرست شكلها

صفحه	عنوان
٧.....	١-١ شكل
٧.....	٢-١ شكل
٧.....	٣-١ شكل
١٨.....	٤-١ شكل
٢١.....	٥-١ شكل
٢٢.....	٦-١ شكل
٢٩.....	٧-١ شكل
٣٢.....	٨-١ شكل
٣٥.....	٩-١ شكل
٣٦.....	١٠-١ شكل
٣٨.....	١١-١ شكل
٤٨.....	١-٢ شكل
٤٨.....	٢-٢ شكل
٥٠.....	٣-٢ شكل
٥١.....	٤-٢ شكل
٥٢.....	٥-٢ شكل
٥٣.....	٦-٢ شكل
٥٤.....	٧-٢ شكل

۵۵.....	۲- ۸ شکل.....
۵۸.....	۲- ۹ شکل.....
۵۸.....	۲- ۱۰ شکل.....
۸۰.....	۳- ۱ شکل.....
۱۰۰.....	۳- ۲ شکل.....
۱۱۳.....	۳- ۳ شکل.....
۱۱۶.....	۳- ۴ شکل.....
۱۲۲.....	۳- ۵ شکل.....
۱۲۳.....	۳- ۶ شکل.....
۱۲۳.....	۳- ۷ شکل.....
۱۲۴.....	۳- ۸ شکل.....
۱۲۴.....	۳- ۹ شکل.....
۱۲۶.....	۳- ۱۰ شکل.....
۱۲۸.....	۳- ۱۱ شکل.....
۱۵۳.....	۴- ۱ شکل.....
۱۶۳.....	۴- ۲ شکل.....
۱۶۳.....	۴- ۳ شکل.....

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۲.....	۱-۱ جدول.....
۲.....	۲-۱.جدول.....
۱۱۰.....	۱-۳. جدول.....
۱۱۰.....	۲-۳ جدول.....
۱۱۱.....	۳-۳ جدول.....
۱۲۵.....	۴-۳ جدول.....
۱۳۸.....	۵-۳ جدول.....
۱۳۸.....	۶-۳ جدول.....
۱۳۸.....	۷-۳ جدول.....
۱۴۰.....	۸-۳ جدول.....
۱۴۱.....	۹-۳ جدول.....
۱۴۱.....	۱۰-۳ جدول.....
۱۴۲.....	۱۱-۳ جدول.....
۱۴۸.....	۱-۴ جدول.....
۱۴۹.....	۲-۴ جدول.....
۱۵۰.....	۳-۴ جدول.....
۱۵۲.....	۴-۴ جدول.....
۱۵۵.....	۵-۴ جدول.....

۱۵۶	۴- ۶ جدول
۱۵۷	۴- ۷ جدول
۱۵۷	۴- ۸ جدول
۱۵۸	۴- ۹ جدول
۱۵۹	۴- ۱۰ جدول
۱۵۹	۴- ۱۱ جدول
۱۶۴	۴- ۱۲ جدول
۱۶۴	۴- ۱۳ جدول
۱۶۵	۴- ۱۴ جدول
۱۶۵	۴- ۱۵ جدول
۱۶۶	۴- ۱۶ جدول
۱۸۶	۴- ۱۷ جدول
۱۸۷	۴- ۱۸ جدول
۱۸۸	۴- ۱۹ جدول
۱۸۹	۴- ۲۰ جدول
۱۹۰	۴- ۲۱ جدول
۱۹۱	۴- ۲۲ جدول
۱۹۲	۴- ۲۳ جدول
۱۹۳	۴- ۲۴ جدول
۱۹۵	۴- ۲۶ جدول
۲۱۴	۶- ۱ جدول